

Monika Miłowska

Nikt nie jest za młody, by poznać swoje prawa

Nikt nie jest za młody, by poznać swoje prawa. W jaki jednak sposób poruszać z dzieckiem ważne tematy? Jak opowiadać o jego własnych prawach? O prawie do tożsamości, leczenia i opieki, schronienia i bezpieczeństwa, o prawie do równości? Odpowiedź jest prosta – językiem dziecka.

Prawa dziecka a rodzaje zabaw

„Nie to ważne, w co się bawić, a jak i co się przy tym myśli i czuje. Można się rozumnie bawić lalką, a głupio i dziecinnie grać w szachy. Można ciekawie i z fantazją bawić się w straż, pociąg, polowanie, w Indian, a bezmyślnie czytać książki”¹ – mawiał Janusz Korczak. Ja również uważam, że nie ma głupich zabaw. Każda zabawa może czegoś nauczyć. Ważne jest, jak podejdziesz do tematu nauczyciel. Poprzez zabawę, grę ruchową, zadanie plastyczne, teatrzyk, pogadankę czy na podstawie bajki edukacyjnej można przekazać ważne i trudne treści w sposób przykuwający uwagę, wzbudzający refleksję i zapadający w pamięć.

¹ J. Korczak, *Wybór pism*, t. 4, Warszawa 1958, s. 50.

Prawa dziecka oczami dziecka

Janusz Korczak, na którego słowa się powołuję, był prekursorem tworzenia praw dziecka. To on mówił o prawie do szacunku, prawie do tajemnicy czy prawie do edukacji poprzez zabawę. Dopiero jednak Konwencja o prawach dziecka, uchwalona przez ONZ 20 listopada 1989 roku, usankcjonowała prawa dzieci. Porusza ona wiele ważnych kwestii: prawa do życia, tożsamości i wychowania w rodzinie, prawo do informacji i prywatności, ochrony przed przemocą i konfliktem zbrojnym czy prawo do edukacji. Aż czterdzieści dwa artykuły wymieniają najistotniejsze prawa każdego dziecka, niezależnie od jego pochodzenia, płci czy religii. Ale jak powiedzieć w prosty sposób o prawach dziecka przedszkolakowi? Proponuję skupić się na wybranych prawach i porozmawiać o nich głębiej. Dobrym pretekstem będą światowe obchody poszczególnych świąt, np. Światowy Dzień Wody (22 III), Światowy Dzień Zdrowia (7 IV), Dzień Pomocy Humanitarnej (19 VIII), Światowy Dzień Tolerancji (16 IX). Początkowo możemy zaznajomić przedszkolaki z najważniejszymi tematami. Poniżej przedstawiam kilka sposobów na wprowadzenie dzieci w obszar zagadnień związanych z ich prawami.

Moja okolica – moje prawa

To zadanie przybliży przedszkolakom najważniejsze placówki publiczne w okolicy i uzmysłowi, jakie prawa ma każde dziecko i jaka instytucja stoi na ich straży.

Sposób realizacji: Na dużej kartce papieru nauczyciel rysuje kontur swojej okolicy (miejscowości lub dzielnicy miasta). Następnie prosi dzieci, żeby wskazały, gdzie na mapie powinny zaznaczyć szkołę/przedszkole, przychodnię, bibliotekę, ratusz lub urząd gminy, kościół, pocztę, sklep spożywczy, posterunek policji, remizę strażacką, plac zabaw itp. Najlepiej, jeśli stworzenie mapy poprzedzają spacer tematyczny, podczas których dzieci we własnym notesie samodzielnie zaznaczają (rysują schematycznie) wszystkie powyższe

punkty. Moment nanoszenia na wspólną mapę będzie wtedy łatwiejszy. Kiedy mapa będzie ukończona, prowadzący eksponuje kartoniki z wypisanymi prawami dziecka i zachęca swoich podopiecznych, by powiedzieli, jakie prawa pasują do miejsc zaznaczonych na mapie. Na przykład szkoła/przedszkole realizuje prawo do edukacji, biblioteka czy ratusz – prawo do informacji, w przychodni lub szpitalu dziecko ma zagwarantowane prawo do opieki zdrowotnej, w parku/na placu zabaw zaś prawo do wypoczynku. Na koniec można porozmawiać o tym, czy dzieci odkryły jakieś nowe prawa, czy coś je zaskoczyło.

Ja mam prawo – Ty masz prawo

O prawach można też opowiedzieć poprzez książkę. Na polskim rynku wydawniczym istnieje wiele ciekawych pozycji, które można poczytać wspólnie z dziećmi, a później zainicjować pogadankę. Poniżej przedstawiam trzy najciekawsze moim zdaniem pozycje:

- „Mam prawo!” Grzegorza Kasdepkego (National Geographic, Warszawa 2007) – to wciągające przygody grupki uczniów przygotowujących się do szkolnego przedstawienia. Każdy rozdział to dawka humoru i wiedzy o ważnych dziecięcych prawach.
- „Mam prawo i nie zawaham się go użyć” Joanny Olech (Wytwórnia, Warszawa 2014) – to kilka historii napisanych w oparciu o bohaterów znanych dziecięcych bajek: Czerwonego Kapturka czy dziewczynkę z zapałkami. Dziecko nie tylko poznaje swoje prawa, ale otrzymuje mocny komunikat, co należy robić i mówić, by o swoje prawa zawalczyć.
- „Mały Obywatel Świata” Moniki Miłowskiej (Fundacja CultureLab, Warszawa 2018) – to wspaniałe przygody trzech zwierzątek: Kotki Toli, Psa Urwisa i Sówki Poli, dzięki którym dziecko dowiaduje się o prawie do edukacji, równości czy ochrony zdrowia.

Mam swoje imię

Dzięki rozmowie dzieci odkryją, dlaczego tak ważne jest posiadanie własnego imienia.

Sposób realizacji: Przedszkolaki siedzą w kręgu i otrzymują wizytówki ze swoim imieniem. Następnie każdy czyta swoje imię. Nauczyciel zadaje pytania i inicjuje rozmowę: *Czy lubicie swoje imię, a jeśli tak to dlaczego? Czasami zamiast imion używamy przezwisk lub skrótów. Jeśli masz takie przezwisko, to powiedz, jak ono brzmi i czy je lubisz? A może wśród twoich przyjaciół lub w twojej rodzinie występują przezwiska? Co one oznaczają i skąd się wywodzą?* Na koniec prowadzący porusza istotne kwestie: *Posiadanie imienia jest bardzo ważne. Jak wyglądałyby zajęcia w przedszkolu, gdybyście wszyscy mieli jedno, takie samo imię? A co by się działo, gdyby nikt nie miał żadnego imienia?* Tego samego dnia nauczyciel może przekazać rodzicom informację z prośbą o tym, aby porozmawiali z dziećmi na temat imion w rodzinie: *Dlaczego wybrali takie,*

Planujesz zajęcia o prawach dziecka?

Sięgnij po nasze propozycje dołączone
do bieżącego numeru miesięcznika

Prawa dzieci

(st. Karolina Gawlik, muz. Piotr Opatowicz)

Ref. Dzieci swoje prawa mają, / 2x
teraz wszyscy je poznają.

Mam prawo ze swoją rodziną być,
w swoim kraju godnie, bezpiecznie żyć
i mieć swoje miejsce, by w nim schronić się,
a gdy zachoruję, by ktoś leczył mnie.

Ref. Dzieci swoje prawa mają, / 2x
teraz wszyscy je poznają.

Mogę swoje zdanie i sekrety mieć,
bawić, uczyć się, gdy tylko mam chęć.
Ja mam swoje prawa, proszę, szanuj mnie,
kochaj i przytulaj, kiedy jest mi źle.

Ref. Dzieci swoje prawa mają, / 2x
teraz wszyscy je już znają.

**WERSJA WOKALNA I INSTRUMENTALNA
PIOSENKI NA PŁYCE LUB DO POBRANIA NA
WWW.BLIZEJPRZEDSZKOLA.PL**

Plakat
został dołączony
do bieżącego
numeru
miesięcznika

a nie inne imię? Czy to w rodzinie coś znaczy? Czy były nietypowe imiona w rodzinie? Jeśli w grupie są dzieci cudzoziemców, warto dowiedzieć się, jak brzmiało ich imię w ich ojczystym kraju (często dzieci przystosowują brzmienie do polskich warunków).

Jesteśmy różni – jesteśmy równi

Niektóre cechy fizyczne, jak i zainteresowania, są tożsame dla większości dzieci. Niektóre cechy wyróżniają jednych. Każde dziecko ma inne predyspozycje, zdolności i zainteresowania. To czyni je wyjątkowymi osobami, ale równie ważnymi jak każde inne dziecko. Poprzez zabawę przedszkolaki zobaczą, że są różne, ale także równe.

Sposób realizacji: Dzieci stoją w okręgu i trzymają się za ręce. Nauczyciel mówi np. *dzieci, które mają 6 lat... / chłopcy / dzieci posiadające rodzeństwo... / dzieci, które znają inny język... / dzieci, które urodziły się latem... / dzieci, które zakładają czasem spodnie... / dzieci, które mają długie włosy...* Jeśli przedszkolak utożsamia się z danym stwierdzeniem, wchodzi do środka kółka. Gdy lista prowadzącego się wyczerpie, może poprosić przedszkolaki, żeby wymyśliły inne cechy lub zainteresowania, mogące pokazać różnice i podobieństwa w grupie. Po skończonej zabawie nauczyciel przeprowadza dyskusję, zadając pytania: *Czy grupa w środku zawsze liczyła tyle samo osób? Czy chłopcy i dziewczynki należeli do tych samych grup? Czy zawsze spodziewaliście się, kto stanie w środku kółka? Która grupa najbardziej was zaskoczyła? Czy ktoś z was stał samotnie w kółku?*

Po zadaniu pierwszego zestawu pytań nauczyciel podkreśla, że każde dziecko ma prawo do tego, by być sobą. Kolejne pytania może kierować bezpośrednio do wybranej osoby: *Co wyróżniło cię spośród innych dzieci? Jakie masz cechy wspólne z innymi dziećmi? Dlaczego jest ważne, by być sobą?* Na koniec prowadzący proponuje, aby dzieci narysowały tę cechę, którą bardzo w sobie lubią, a która zarazem wyróżnia je spośród innych przedszkolaków. ■

Źródła

Korczak J., *Jak kochać dziecko. Prawo dziecka do szacunku*, Warszawa 2002.

Korczak J., *Wybór pism*, t. 4, Warszawa 1958.

<https://tuaptup.org.pl>
portal edukacyjny nt. zrównoważonego rozwoju,
edukacji globalnej i praw dziecka Fundacji CultureLab

www.living-democracy.com
portal edukacyjny nt. praw dziecka i demokracji
Uniwersytetu dla Edukacji w Zurichu

Learning about Human Rights in Primary School,
podręcznik nt. praw dziecka Amnesty International

Monika Miłowska – współzałożycielka Fundacji CultureLab i portalu edukacyjnego TupTup.org.pl. Poprzez portal www.tuptup.org.pl wraz z ekspertami dzieli się pasją i wiedzą z zakresu zrównoważonego rozwoju, inspirując do działań i tworząc innowacyjne materiały edukacyjne, tj. bajki, gry, eksperymenty, filmy animowane czy aplikacje. Wszystkie materiały nawiązują do Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ i zachęcają najmłodsze dzieci do zaangażowania na rzecz środowiska i drugiego człowieka.